

נושא הראיון: משפחת ארליך אפרים Efraim Erlich family

מקור: קובל, פולין

שם המרואיין: אווה שלם לבית ארליך (הנכדה)

אספה ורשמה את הפרטים על תולדות המשפחה : אווה שלם לבית ארליך, בתם של ולנטינה ויוסף ארליך. מצורפת גם עדות על קרובי המשפחה וצאצאיהם: משפחת ארליך יהושע Yehoshua

שרה ואפרים (פרויים) ארליך הם סבא וסבתא שלי מהעיר קובל בפולין (היום אוקראינה), שלא זכיתי להכירם. הם מביטים אלי מתמונות דהויות המספרות ספור חיים קטוע וכואב, עולם שלם שנעלם בתקופת מלחמת העולם השנייה, בשואה.

לפי העדויות שבידי, אפרים ארליך ז"ל נפטר בשנת 1924.

אלמנתו שרה גידלה את ילדיהם, ניהלה מסעדה\בית מרזח קטן והצליחה לייצר הכנסה חודשית שבאמצעותה פרנסה בכבוד את ילדיה.

שרה ארליך נרצחה בשנת 1942 על ידי הנאצים בגטו קובל.

לסבא ולסבתא שלי נולדו שישה ילדים, להלן פרטיהם:

* פייבל – 1908-1931. הוא למד בגימנסיה 'תרבות' בקובל, הצטרף לתנועת הנוער 'השומר הצעיר', היה פעיל חלוצי, יצא להכשרה כדי להתכונן לחיי עבודת כפים בארץ ישראל ועלה ארצה עם קבוצת צעירים, באמצעות סרטיפיקט מטעם מרכז התנועה בוורשה – עלייתו נרשמה על חשבון מכסת ההגירה לפלשתינה, המותרת על ידי ממשלת המנדט הבריטי. פייבל היה אחד הותיקים והבולטים בקבוצה. בארץ עבד במקומות שונים: בייבוש ביצות, עבודות בניה וחקלאות. הוא נפטר בגיל צעיר ונטמן בבית הקברות הישן ביישוב ראשון-לציון.

* שלום (שולם) – למד בגימנסיה 'תרבות', חניך התנועה הציונית לאומית בית"ר ואחד מראשיה. (בארכיון המשפחה קיימת גלוית ברכה לרגל השנה החדשה מתאריך ה-23.9.1930 - הנושאת בחזית את תצלום קלסטרן של שלום (שולם) ארליך וכתובת 'לשנה טובה תכתבו').

שלום ארליך גויס לצבא הפולני. לאחר שחרורו מהצבא היה אחד ממנהיגי 'ברית החיל' של בוגרי בית"ר, ששרתו בצבא. – הוא שהה בקובל עם משפחתו בתקופת הכיבוש הנאצי. בעיר הוקמו שני גטאות ליהודים –

הראשון מנה כ-8000 נפשות, כולל בני משפחות שהיו בידיהם רישיונות עבודה ממטה הגסטאפו, שסיווגו אותם כ'חיוניים' למאמץ המלחמה של הרייך השלישי. הגטו השני – הקטן, מנה כששת אלפים נפשות ובו התגוררו בתנאים תת אנושיים בני משפחות, אשר לא קיבלו תעודת 'חיוני' וכללו בעיקר קשישים, נשים, ילדים וחולים. שלום ארליך שרת ביוזנראט בתור שוטר במשטרה היהודית. בשנת 1942 יצא למשימת גבורה בה ניסה להתנקש בחייו של הקצין מנטיי, המפקד הנאצי של המיליציה המקומית. המשימה נכשלה והקצין ירה בו במקום ורצחו. אנשי היוזנראט והמשטרה היהודית חוסלו ביום האקציה הראשונה בקובל ב-2 ליוני 1942. באקציה הראשונה הוקף הגטו השני, גטו 'הבלתי חיוניים' כוחות צבא ומיליציה חמושים במכונות ירייה ומלוויים בכלבים ובמשך שלושה ימים הוצאו כל התושבים מחוץ לעיר ונרצחו ליד בורות המוות.

ב-11 באוגוסט הגיע תורו של הגטו הראשון – כאשר הבחינו תושביו שהנאצים מכתרים אותם בכוחות צבא רבים עם חיל עזר של המיליציה האוקראינית המקומית, ניסו רבים לברוח ולהסתתר. אך רובם נתפשו ורוכזו בבית הכנסת הגדול. שם חרתו בזמן ההמתנה למותם את צוואותיהם וקריאותיהם לנקמה. הכתובות התגלו, נחשפו והועתקו על ידי ניצולי שואה לאחר שחרור העיר על ידי הצבא האדום הרוסי. * אהרון (1916-1984) - למד בבית הספר העברי 'הרצליה'. היגר לפני פרוץ המלחמה לברזיל. בגיל 18 כבר הפך לאיש עסקים מצליח. לא היתה לו משפחה משלו.

במשך השנים, ביקר במדינת ישראל מספר פעמים ונפגש עם בני משפחתו. אווה ארליך שלם שנסעה לברזיל לאחר פטירתו של דודה אהרון, הביאה משם מעיזבוננו, אלבום ישן ומרגש, בו מצאה עשרות תמונות ישנות של בני קהילת קובל שחיו בעיר בין שתי מלחמות העולם. בתוכן תמונות שלא ידעה על קיומן של בני משפחתה: ביניהן תצלום מבפנים, של המסעדה המשפחתית ברחוב ולדימירסקאיה, בשעת סעודה חגיגית כאשר קרוביה מרימים כוסית לחיים. תמונות נוספות של חבריו וידידותיו הרבות, נושאות הקדשות אישיות לאהרון מהתקופה בה שהה בהכשרה בפלוגת לוצק ועוד. פרקי חיים שחלפו, אך הונצחו למען הדורות הבאים.

* מנחם (פינקס) – צעיר האחים, נרצח על ידי הנאצים בשואה, בקובל.

* חנה – צעירת האחיות. נרצחה על ידי הנאצים בשואה, בגטו קובל.

* יוסף (יוסקה), (1917-1972) – ברח מקובל בפרוץ המלחמה בין גרמניה וברית המועצות, ב-21 ליוני 1941. הוא הצליח לעשות את דרכו לעבר הגבול, תוך כדי מעבר באזורי קרבות והפצצות אויר והגיע בשלום לברית המועצות. הוא מצא מקלט בעיר 'קאשירה' שם עבד כמכונאי רכב באחת מסדנאות הצבא האדום. במהלך המלחמה, פגש יוסף את ולנטינה סוחאצב. הם התאהבו והתחתנו. הם עברו ביחד תלאות רבות והחליפו מספר מקומות מגורים, עד שבשנת 1951 השתקעו בוויילנה. לזוג נולדו בברית המועצות שני ילדים: אווה, אפרים (פימה).

בשנת 1957 כאשר שלט בפולין המנהיג הרפורמיסטי ולדיסלב גומולקה, החליטו בני הזוג לבקש מהשלטונות הרוסים התר לחזור לפולין, למולדתו של יוסף ארליך. הם שהו עוד שנתיים בעיר שצ'צ'ין בפולין ועלו לבסוף בשנת 1959 למדינת ישראל, בעקבות כ-35 אלף יהודים, חלקם מברית המועצות, שהותר להם במסגרת הרפורמה השלטונית להגר מפולין, במה שכונה 'עליית גומולקה'.
יוסף, ולנטינה וילדיהם התגוררו בארץ בבת-ים. בנם אפרים (פימה) –יליד 1949, למד בבית ספר תיכון ובשנת 1968 גוייס לצ.ה.ל והוצב לחיל התותחנים. בחודש אוגוסט שנת 1969 בעת שרותו הצבאי, נפל בשעת מילוי תפקידו. אפרים הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בקרית-שאול. אווה ארליך שלם אחרות של אפרים, הנציחה את זכרו בספר שירים בשם 'מתחברת לענן לבן' שראה אור בשנת 1999.
לאחר פטירתו של יוסף ארליך בשנת 1972, זכתה אלמנתו ולנטינה מביתה הנשואה אווה שלם לשני נכדים: אפרת, ויוסי. ולנטינה נפטרה בשנת 1987.

במדינת ישראל מתגוררים קרובי משפחה נוספים של משפחת אפרים ארליך - ביניהם צאצאי יהושע ארליך ואשתו חיה וילדיהם: הבן פסח והבת פייגה שנספו בקובל בשואה.

- הבת רחל (נולדה בשנת 1915), התחנכה בגימנסיה העברית בקובל. עלתה לארץ ישראל בשנת 1935 ונישאה למאיר דוביצקי. עבדה בשתלנות בקבוץ יגור ולאחר שעזבה את הקבוץ התגוררה בטבעון, שם עבדה כספרנית. נפטרה בשנת 1987. לרחל ומאיר נולדו שני בנים: עלי וצבי.

-אריה ארליך (יליד 1912) בקובל, אחיה של רחל. נישא בארץ לזלדה והתגורר בטבעון. עבד במשרד הביטחון. בני הזוג נפטרו והותירו אחריהם 3 ילדים: יואב, חיה, רבקה –כולם בעלי משפחות.
- פייבל מלמד, בן דוד של רחל, ניפצע בשואה אך ניצל ועלה לארץ ישראל. התחתן עם בלה. הזוג היה חשוך ילדים.

-רבקה זינגר ואחיה צבי- כל בני הדודים התגוררו בתל אביב ונפטרו זה מכבר. רבקה נישאה לשמואל. הותירה בת בשם מיה, נשואה ומתגוררת בתל-אביב.